

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Tampereen kaupungin lausunto liikennejärjestelmäanalyysin ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden seurannan kehittämistä**TRE:1568/08.01.00/2021****Lisätietoja päätöksestä**

Johdon assistentti Katri Naulo, puh. 040 801 6003, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Valmistelijan yhteystiedot

Suunnittelupäällikkö Ari Vandell, puh. 040 564 4518, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Liikenne- ja viestintäministeriölle annetaan oheinen lausunto.

Perustelut

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Tampereen kaupungilta lausuntoa liikennejärjestelmäanalyysin ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden seurannan kehittämistä. Lausuntoa pyydetään 29.3.2021 mennessä lausuntopalvelu.fi- palvelun kautta.

Lausunnot**Tausta**

Liikenne- ja viestintäministeriön johdolla valmistellaan parhaillaan valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa. Ministeriö pyysi suunnitelmaluonnoksesta ja sen vaikutusten arvioinnista lausunnot 21.1.-23.2.2021. Suunnitelmaluonnoksessa Traficomin tehtäväksi on osoitettu rakentaa yhteistyössä sidosryhmien kanssa liikennejärjestelmäanalyysi, joka tarjoaa säännöllisesti päivittyvää tietoa liikennejärjestelmän nykytilasta ja kehityksestä. Osana analyysiä valmistellaan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seurantamalli, joka sisältää seurantamittariston. Traficom on aloittanut liikennejärjestelmän analysoinnin kehittämisen. Traficom on laatinut muistion, jossa on kuvattu Traficomien suunnitelmia liikennejärjestelmäanalyysin rakenteesta ja tietojen tuottamisesta sekä valmistelua koskevasta yhteistyöstä alan toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Lisäksi muistiossa kuvataan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden seurantaan koskevan seurantamittariston rakenne ja alustava sisältö.

Tampereen kaupunki ottaa lausunnossaan kantaa pyydetyn mukaisesti erityisesti liikennejärjestelmäanalyysin rakenteeseen, keskeiseen tietopohjaan ja valmistelun priorisointiin, valmisteluun sisältyvään yhteistyöprosessiin sekä valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden seurantamittaristoon.

Liikennejärjestelmän nykytilasta ja kehityksestä kerättävä tieto on Tampereen kaupungin mielestä esiarvoisen tärkeää yhteiskunnallisiin

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

tavoitteisiin tähtäävän suunnittelun ja päätöksenteon mahdollistamiseksi. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää suunnittelun ja päätöksenteon toimintamalleihin muutosta aiempaan, jotta tavoiteltu muutos liikkumisen ja kuljettamisen kestävyuden lisäämiseen on mahdollinen. Liikkumisesta ja liikennejärjestelmästä kerättävän tiedon ja tiedon avulla osoitettavan kehityksen tulee vastata tätä tarvetta.

Tampereen kaupunki pitää liikennejärjestelmäanalyysejä ja liikenteen strategisten tilannekuvien tuottamista erittäin tärkeänä osana valtakunnallista liikennejärjestelmätyötä. Tässä yhteistyö eri toimijoiden kanssa on erittäin tärkeää ja prosessia tulee kehittää jatkuvasti. Kerättävää tietoa tulee priorisoida siten, että tärkeimmät vaikutukset ja niihin kytkeytyvät liikkumisen ja kuljettamisen muutospotentiaalit tunnistetaan.

Kaiken lähtökohtana liikennejärjestelmän kehittämiseksi asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tulee olla riittävän syvällinen tieto ja analysointi nykyisestä liikkumisesta. Tietopohjan syventämiseksi suurten kaupunkien ja kaupunkiseutujen osalta tarvitaan lisäpanostusta. Esimerkiksi Tampereen kaupungilla on paljon liikenteeseen liittyvää tietoa, joka tulisi mahdollisimman tehokkaasti hyödyntää. Liikenteen kysyntään ja vaikutuksiin liittyvä tietopohjan kartuttaminen on syytä ottaa yhteistyö- ja menetelmät -prosessin kehittämisen lähtökohdaksi.

Tampereen kaupunki pitää erittäin hyvänä, että kaupunkiseutujen rooli ja olemassa olevat foorumit sekä sopimusyhteistyö on tunnistettu osana liikennejärjestelmäanalyysejä. Kaupunkiseutujen rooli on keskeinen tavoiteltaessa yhteiskunnallisia vaikutuksia ja siten kaupunkiseuduilla tapahtuvan kehityksen seuranta indikoi tehokkaasti valtakunnallisten tavoitteiden saavuttamista.

Tiedon tuottamisessa on kuitenkin huomioitava kaupunkien erittäin rajatut henkilöstöresurssit. Tiedon tuottamiseen liittyvässä yhteistyössä tulisi löytää mahdollisimman tehokkaat menetelmät ja hyödyntää jo olemassa olevia yhteistyömuotoja.

Liikennejärjestelmäanalyysin rakenne

Tampereen kaupunki pitää strategisen tilannekuvan säännöllistä valmistelua erittäin hyvänä toimintamallina palvelemaan jatkuvaa liikennejärjestelmätyötä. Esitettyä rakennetta tulisi kuitenkin vielä selkeyttää, jotta liikennejärjestelmäkokonaisuus hahmottuisi paremmin. Muistion rakennekuvassa on sekaisin eri tasoisia ja luonteisia asioita, kysyntää ja tarjontaa, liikkumista ja sen vaikutuksia. Lisäksi kaaviossa on sekoittuneena esillä konkreettisesti toteuttamisen edellytyksiä kuvaavia suureita kuten rahoitus sekä toimintaympäristön muuhun kehitykseen liittyviä asioita.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Liikennejärjestelmätyön ja -suunnittelun eri ulottuvuudet tulisi erottaa selkeästi omiksi osioiksi kokonaisuuden paremmaksi hahmottamiseksi. Tampereen kaupunki yhtyy asiassa Tampereen kaupunkiseudun lausuntoon ja esittää rakenteen kehittämiseksi seuraavaa:

- "Liikenneverkko ja -palvelut" -osio muodostaisi fyysistä liikennejärjestelmää sekä liikkumisen ja kuljettamisen "alustaa" ilmentävän osion. Kuvaa liikennejärjestelmän nykyistä tarjontaa.

- "Liikkuminen ja kuljettaminen" -osio muodostaisi liikennejärjestelmän käyttöä ilmentävän osion. Kuvaa liikenteen nykyistä kysyntää.

- "Liikenteen vaikutukset" osio muodostaisi liikennejärjestelmän käytöstä aiheutuvia vaikutuksia ilmentävän osion. Antaa näkemystä siihen, miten kysyntään tulisi vaikuttaa tavoitteiden saavuttamiseksi.

- "Toteuttamisen edellytykset" tulisi ottaa omaksi osioksi ja laajentaa sen sisältöä. Seurattavista teemoista rahoituspohja kuuluu tähän teemaan. Julkisen rahoituksen seuranta ja kohdentuminen kulkumuodoittain antaa selkeän kuvan kehittämisen edellytyksistä sekä määrätietoisuudesta.

- Muistion liikennejärjestelmän rakenne kuvassa esillä olevista teemoista kyberturvallisuus ja tietosuoja sekä automaatio voitaisiin sisällyttää osaksi "Toteuttamisen edellytykset" -osiota tai "Liikenneverkko ja -palvelut" osiota riippuen teemojen tarkemmista sisällöistä.

Ehdotusta rakenteen kehittämiseksi on avattu enemmän Tampereen kaupunkiseudun lausunnossa.

Tampereen kaupunki pitää edellä esitetyn mukaista analyysin rakennetta lausunnoilla olevan muistion mukaista rakennetta parempana, koska sen avulla voidaan osoittaa selkeästi ero liikennejärjestelmän kehittämisen sekä liikkumisen ja sen vaikutusten kehittymisen välillä. Suunnittelussa ja päätöksenteossa tulisi olla käytettävissään tietoa, vievätkö jo tehdyt ratkaisut liikennejärjestelmää tavoitteiden kannalta oikeaan suuntaan. Liikennejärjestelmäanalyysin pohjalta olisi tärkeää pystyä erottelemaan tämänhetkiset toteuttamisen edellytykset tulevaisuuden mahdollisuuksista. Tampereen kaupunki korostaa, että liikenteen ja maankäytön sekä myös muiden suunnittelusektorien yhteistyö on keskeistä asetettujen saavuttamiseksi.

Keskeinen tietopohja ja valmistelun priorisointi

Tampereen kaupunki pitää hyvänä jo nyt kerättävän tiedon hyödyntämisen tunnistamista analyysissä. Mm. MAL-sopimuksen seuranta tuottaa kattavasti tietoa liikenteen ja maankäytön kehittymisestä kaupunkiseudulla ja tämä on tärkeää hyödyntää myös valtakunnallisen tason seurannassa.

Tampereen kaupunki kerää monipuolisesti tietoa liikkumisesta mm. melko kattavien kulkumuoto kohtaisten liikennemäärätietojen ja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

turvallisuustilanteen seurannan muodossa. Lisäksi kaupunki toteuttaa vuosittain erilaisia kyselyjä ja analyysyjä liikennejärjestelmän tilasta. Tampereen kaupunki ja kaupunkiseutu osallistuvat valtakunnalliseen henkilöliikennetutkimukseen myös lisäotoksilla, joiden avulla pyritään mahdollisimman luotettavasti selvittämään liikennejärjestelmässä tapahtuvia muutoksia. Kaikki kaupungin tuottama tieto on myös liikenne 12- suunnitelman tavoitteiden seurannan käytettävissä. Tampereen kaupunki kannattaa yhteistyön lisäämistä liikennettä koskevan tiedon tuottamiseksi käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan tulisi kehittää myös seurantatietojen yhdenmukaisuutta valtion ja kuntien välillä. Valtion ja kuntien tulisi yhdessä miettiä minkälaisia ja missä muodossa tuotettuja seurantatietoja kunnilta odotetaan, jotta kaikki oleelliset tiedot pystyttäisiin hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti.

Valmisteluun sisältyvä yhteistyöprosessi

Tampereen kaupunki pitää valtion osallistumista seudulliseen liikennejärjestelmätyöhön erittäin tärkeänä ja molempia osapuolia hyödyttävänä asiana. Tampereen kaupungin mielestä tämä ei kuitenkaan pelkästään ole riittävää, vaan kaupunkiseudun osallistumiselle valtakunnalliseen liikennejärjestelmäanalyysiin ja suunnitteluun tulisi muodostaa oma säännöllisesti kokoontuva foorumi. Tässä foorumissa voitaisiin lisätä vuoropuhelua sekä laajentaa näkökulmia ja käydä läpi merkittävimpiä liikennejärjestelmäsuunnitteluun kuuluvia teemoja.

Alueellisesti ja osallistujamääriltään laajat foorumit toimivat hyvin tiedon välittämiseen, mutta niissä aito vuoropuhelu jää monesti vaillinaiseksi. Tampereen kaupunki toivoo nykyistä tehokkaampia ja aitoa vuoropuhelua synnyttäviä vuorovaikutustilaisuuksia. Tilaisuuksia tulisi pitää erikseen suurimmilla kaupunkiseuduilla ja/tai järjestää kohdennettuja ryhmähaastatteluja tärkeimmille osallisryhmille.

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden seurantamittaristo

Tampereen kaupunki pitää hyvänä, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ja muiden valtakunnallisten tavoitteiden sisältöjä ja saavuttamista hahmotetaan mittariston avulla. Lausunnolla oleva mittaristo sisältää myös hyvin teknisiä mittareita, jotka eivät lähtökohtaisesti palvele strategista suunnittelua vaan hankesuunnittelua. Mittareiden tulisi ensisijaisesti palvella ensisijaisesti vaikuttavuuden arviointia. Tampereen kaupungin mielestä valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman seuranta-mittariston määrittely tulisi tehdä ensisijaisesti vaikuttavuuden, toissijaisesti liikenteen kysynnän ja vasta sen jälkeen verkon sekä palvelujen ominaisuuksia seuraamalla.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Tampereen kaupungin keskeisiä huomioita eri teemojen mittaristoihin ovat:

Saavutettavuuden ja toimivuuden mittaristo

- Asumisen ohella tulee seurata työpaikkojen ja palvelujen määrää joukkoliikennevyöhykkeillä. Kerrosalan sijaan asukkaiden määrä on kuvaavampi mittari.
- Maakuntakeskusten välisten yhteyksien ohella tulisi seurata kaupunkiseutujen sisäisen liikenteen, erityisesti kestävän liikkumisen, matka-aikojen ja välityskyvyn kehitystä.
- Matka-aika Helsinki-Vantaalle on hyvin suppea mittari, jos se pyrkii edustamaan kansainvälistä saavutettavuutta.
- Olisi strategisesti merkittävämpää seurata verkkojen laadun osalta esitettyjen teknisten mittareiden sijaan sekä maantieverkon että rautatieverkon toimivuutta kuvaavia tekijöitä kuten täsmällisyys tai käytön rajoitteet.
- Liikenneverkon peittävyys on hyvä mittari. Teemaan tulee kytkeä polttoaineen jakeluverkkojen, erityisesti sähkönlatauspisteiden, kehityksen seuranta.

Kestävyys ja ympäristövaikutusten seurantamittaristo

- Jalankulku- ja joukkoliikennevyöhykkeellä asuvien osuuden seuranta voisi siirtää myös saavutettavuus mittaristoon.
- Mittaristossa olisi hyvä olla myös mittari, joka kuvaa melualueella asuvien ihmisten määrää ja mahdollisesti myös päästöjen osalta ohjearvojen ylittävillä alueilla asuvien määrää.
- Kulutapaosuuden osalta tulisi miettiä nykyisiä menetelmiä karkeampaa, mutta kuitenkin mahdollisimman hyvin suuntaa antavaa, tarkastelua, joka voitaisiin toistaa nykyistä tiheämmin esimerkiksi joka toinen vuosi.

Yhteiskuntataloudellisen tehokkuuden seurantamittaristo

- Liikennesuoritteiden osalta tulisi mukaan ottaa myös suurimpien kaupunkien pääkatuverkon liikennesuoritteiden seuranta.
- Korjausvelkaa tulisi seurata myös kaupunkien katuverkolla.
- Rahoituksen kohdentamisesta eri kulkumuotojen kesken tulee lisätä seurantamittari yhteiskuntataloudellisen arvioinnin ja analyysin edelleen tekemiseksi.

Liikenneturvallisuuden seurantamittaristo

- Nuorten kuljettajien onnettomuusmäärien seurannan voisi ottaa myös mukaan.

Tampere

Apulaispormestari, yhdyskuntapalvelut,
joukkoliikennepalvelut sekä jätehuoltopalvelut

Viranhaltijapäätös

29.03.2021

6 (7)

§ 13

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Tiedoksi

Liikenne- ja viestintäministeriö/Lausuntopalvelu, Mikko Nurminen, Jukka Lindfors

Allekirjoitus

Apulaispormestari Aleks Jäntti

Tampere

Apulaispormestari, yhdyskuntapalvelut,
joukkoliikennepalvelut sekä jätehuoltopalvelut

Viranhaltijapäätös

29.03.2021

7 (7)

§ 13

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Muutoksenhakukielto

§ 13

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työsopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)